

۹۱ / ۱۲ / ۸

جلسه ۷۳

صحیح و اعم

سه شنبه

سال سوم

صحیح و اعم (۹)

پیشخوان

جمع بندی مقدمه ۶

مقدمه هفت : مراد از صحت چیست؟ اجزاء و شرایط مطلقا یا ..

شروط سه گانه در شرع : کلام حضرت امام

مبنای سه گانه در مقدمه ۶ : مبنای حضرت امام، مرحوم نائینی و منسوب به شیخ انصاری

مبنای مرحوم نائینی: توضیح کلام مرحوم نائینی

ما می گوئیم: تحلیل و بررسی مبنای مرحوم نائینی

تفاوت مفهومی «صحيح و فاسد» با «تام و ناقص»

صحيح و فاسد با تامّ و ناقص، مفهوماً متفاوت هستند.

ماهیت می تواند متصف به صحّت شود کما اینکه می تواند به تمامیت متصف شود

مشخص شدن عنوان بحث

مقدمه: عرفاً صحيح آن چیزی است که بر آورنده غرض است و فاسد هم آن چیزی است که بر آورنده

غرض نیست

عنوان بحث:

آیا لفظ صلوة برای «ماهیتی که مصادیقش بر آورنده غرض هستند» وضع شده یا برای اعم؟

جمع بندی

مقدمه ۶

مراد از صحت چیست؟

۱. صحت من حیث الاجزاء و الشرائط مطلقا
۲. صحت من حیث الاجزاء و الشرائط فی الجملة
۳. صحت من حیث الاجزاء فقط

تطبيق سه احتمال در مورد نماز

۱. نمازی صحیح است که همه اجزاء و همه شرایط حتی قصد قربت را داراست!
۲. نمازی صحیح است که اجزائش تامّ است و همه شرایط را هم دارد غیر از قصد قربت را
۳. نمازی صحیح است که اجزائش تامّ است اگرچه شرایط را نداشته باشد و یا

شروط سه گانه در شرع

نوع اول: هم امکان تعلق امر به آنها وجود دارد و هم امر به آنها تعلق گرفته است

مثال: ستر و استقبال

نوع دوم: امکان تعلق امر به آنها وجود دارد ولی امر به آنها تعلق نگرفته است (شروط عقلی محض)

مثال: اشتراط عدم مزاحمت با ضدّ اهم یا اشتراط عدم نهی

نوع سوم: امکان ندارد امر به آنها تعلق بگیرد

مثال: قصد وجه و قصد امتثال امر

حضرت
امام

مبانی سه گانه در میان اصوليون

۱.

مبنای حضرت امام

(منسوب به مرحوم آخوند و مشهور)

صحّت من حیث الاجزاء و الشرائط کلّها

۲.

مبنای مرحوم نائینی

صحّت من حیث الاجزاء و الشرائط الا قصد الامتثال

۳.

منسوب به شیخ انصاری

صحّت من حیث الاجزاء فقط

۱. مبنای مرحوم نائینی

صلوة گاه به اعتبار **شرایط** متصف به صحّت می شود. شرایط **دو گونه** هستند :

قسم اول: شرایطی که می توان شیء را قبل از اینکه امر به آنها تعلق بگیرد، نسبت به آنها تقسیم کرد
مثال: مثلاً بگوییم صلوة با ظهور و صلوة بدون ظهور

قسم دوم: شرایطی که نمی توان آنها را در مرحله نام گذاری لحاظ کرد
چراکه این شرایط ناشی از تعلق امر به شیء هستند
مثال: قصد قربت و قصد وجه و قصد وجه وجه

مرحوم
نائینی
(۱)

۱. مبنای مرحوم نائینی

قسم دوم قطعا مراد نیست

دلیل: صحّت من حیث شرائط ناشی از امر ۲ رتبه از نام گذاری متأخر است به این معنی که:

مرحله اول = شارع نام ماهیتی را صلوة می گذارد

مرحله دوم = به آن امر می کند

مرحله سوّم = صلوة می تواند به «صحّت من حیث هذه الشرائط» متصف شود

مرحوم

نائینی

(۲)

پس نمی توان گفت:

- آیا صلوة وضع شده برای نماز صحیحی که **واجد قصد قربت** است یا برای اعم از آن؟

- آیا صلوة وضع شده برای نماز صحیحی که **نهی** به آن تعلق نگرفته باشد یا برای اعم از آن؟

- آیا صلوة وضع شده برای نماز صحیحی که **مزاحمی** نداشته باشد یا برای اعم از آن؟

چراکه فسادی که ناشی از تعلق نهی است یا وجود مزاحم است و هم چنین صحّت ناشی از عدم تعلق

نهی و عدم وجود مزاحم است، نمی توانند در **مرتبّه تسمیه** دخیل باشند

۱. مبنای مرحوم نائینی

نتیجه آنکه:

اگر کسی قائل به صحّت شد، باید بگوید صلوة وضع شده است برای :
«صلوة صحیحی که من حیث الاجزاء و الشرائط التي تمكن أن تلحظ في مرحلة التسمية»

مرحوم
نائینی
(۳)

۱. مبنای مرحوم نائینی

الف: مقام نامگذاری محتاج لحاظ معنای لفظ است

پس باید در این مقام مسمی (معنا) ملاحظه شود

ب: قصد قربت نمی تواند در مأمور به لحاظ شود

ج: مأمور به همان مسمی است

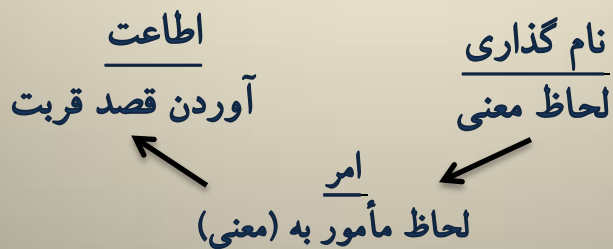
د: وجود خارجی قصد قربت بعد از وجود خارجی امر است

و وجود خارجی امر بعد از وجود خارجی تسمیه

نتیجه: نمی توان «قصد قربت» را در مقام نام گذاری لحاظ کرد

خلاصه فرمایش
مرحوم نائینی

ما
می گوئیم

۱. مبنای مرحوم نائینی

آنچه در مقام نام گذاری لازم است **لحاظ و تصور قصد قربت** است
در حالیکه آنچه مؤخر از امر است **وجود خارجی قصد قربت** است

ان قلت : مطابق بند «ج» مأمور به همان مسمی است
در حالیکه اگر بخواهیم به همان مسمی امر کنیم، قصد قربت در مأمور به لحاظ می شود که محال است

قلت : لازم نیست همه جا مأمور به، معنای حقیقی مسمی باشد
بلکه : **مسمی**، «معنای صلوة + قصد قربت» است ولی **مأمور به**، مجازاً «صلوة بدون قصد قربت» است

ان قلت :

در این صورت لغویت در نام گذاری پیش می آید چراکه لازم می آید همیشه به مجاز تن دهیم!

قلت :

نام گذاری تنها برای استفاده در مقام طلب نیست بلکه در مفاهمه های دیگر هم استفاده می شود

ما
می گوئیم
(۲)

۱. مبنای مرحوم نائینی

در مورد مقدمه «ب»:

همه اصولیون متفق نیستند بلکه برخی می گویند قصد قربت را می توان در متعلق امر أخذ کرد

در مورد مقدمه د:

تقدم وجود تسمیه بر وجود امر (استعمال) طبق عقیده بسیاری محل تأمل است
بلکه وضع می تواند به وسیله نفس استعمال واقع شود

ما
می گوئیم
(۳)